

**МОДЕРНІЗАЦЯ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ СЕКТОРІВ НАВЧАЛЬНО-
МЕТОДИЧНИХ ЦЕНТРІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ**

Одним з головних завдань, які стоять перед українською освітою і зокрема професійно-технічною, є поглиблення модернізації освітньої галузі, яка потребує якісного та своєчасного інформаційно-аналітичного забезпечення. Про це констатує О.І.Щербак, зауважуючи, що «назріла необхідність модернізації ПТО, якісних змін у взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо питань функціонування та розвитку професійної освіти і навчання. Потребує модернізації система управління ПТО» [1, с.214].

Стримуючими чинниками щодо цього були і поки що залишаються: недостатня інформаційна культура, розбіжність між інформаційними потребами та існуючими статистичними даними, безсистемність спостережень та їх інтерпретації, відсутність науково-обґрунтованої методології збирання, оброблення та аналізу отриманих даних, низький рівень кадрового забезпечення цієї роботи.

Зважаючи на те, що розвиток системи професійно-технічної освіти (ПТО) відбувається під впливом вимог, які диктує сучасний ринок праці, не можна недооцінювати значення об'єктивного аналізу інформації щодо стану, як самої системи, так і навчальних закладів. В.Ягупов зауважує, що «проблему модернізації вітчизняної системи ПТО слід розв'язувати комплексно, оскільки вирішити її тільки зусиллями самих суб'єктів ПТО не можна (в силу різних суб'єктивних і, насамперед, об'єктивних обставин). Як відомо, з одного боку, жодна система не здатна тільки своїми зусиллями реформуватися, а з іншого – ця проблема комплексна і потребує комплексного державного вирішення –

правового, організаційно-адміністративного, фінансово-економічного, соціально-культурного, кадрового, методологічного, теоретичного та методичного» [2, с.26].

У зв'язку з цим актуалізувалась необхідність та формування інформаційної бази професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ), яка передбачає теоретичне обґрунтування та відбір внутрішньої та зовнішньої інформації з напрямків фахової підготовки; структурування і створення банку інформації, перетвореної у зміст професійної підготовки; програмування інформаційної бази; використання різноманітної інформації для дослідження перспективних шляхів розвитку ПТНЗ.

Така інформація об'єктивно потрібна для узгодження інтересів особистості і ринку праці та повинна мати на меті створення умов для подальшої самореалізації фахівцями свого потенціалу і професійного рівня. Також, зростання соціальних вимог до ПТНЗ вимагає подальшого вдосконалення методичної роботи з інформаційно-аналітичних питань (ІАП). Створення інформаційно-аналітичних служб на базі ПТНЗ області стало можливим завдяки комп'ютеризації та інформатизації навчального закладу.

Сьогодні різко підвищуються вимоги не тільки до методичної роботи в ПТНЗ, а й до уміння вирішувати аналітичні питання розвитку навчального закладу та проводити системний аналіз його діяльності. За оцінками експертів, основними причинами, що стримують розвиток ПТО є недосконалість інформаційно-аналітичного забезпечення. Це пов'язано з тим, що сама інформація та результати її аналітичного осмислення до останнього часу не розглядалася як стратегічний ресурс, що може сприяти вдосконаленню управління ПТО на усіх рівнях.

Важливо побудувати дану роботу в системі ПТО так, щоб кожен відповідальний за інформаційно-аналітичні питання в ПТНЗ міг набути навичок дослідницької роботи та в необхідній мірі розкривати особливості та динаміку розвитку навчального закладу. Сучасний рівень усвідомлення

проблем потребує нових підходів до розуміння суті професійної діяльності. Інформаційно-аналітичний сектор (ІАС) навчально-методичного центру (НМЦ) ПТО є координатором і організатором методичної роботи в масштабах області з інформаційно-аналітичного супроводу ПТНЗ.

Відсутність необхідної інформації не сприяла оцінюванню стану розвитку системи ПТО, забезпеченню оперативності реагування на зміни зовнішнього середовища, прийнятті управлінських рішень спрямованих на ресурсне забезпечення начального процесу, підвищення якості навчання, забезпечення ПТНЗ контингентом тощо. Основною метою діяльності сектору є створення системи інформаційного ресурсу щодо визначення динаміки розвитку ПТНЗ, покращення якості прийняття оперативних, ефективних управлінських рішень у системі ПТО на регіональному рівні і забезпеченні інформаційних потреб ПТНЗ.

Тому, *діяльність інформаційно-аналітичного сектору спрямована на:* здійснення методичної допомоги у розробці та роботі над **планами перспективного розвитку ПТНЗ**, як необхідної складової у відстеженні динаміки розвитку навчального закладу; аналіз діяльності ПТНЗ та визначення рейтингу згідно розроблених **показників та індикаторів**; проведення **моніторингових досліджень** стану і розвитку ПТНЗ, як необхідного процесу для прогнозування розвитку системи ПТО та прогнозування потреб у кваліфікованій робочій силі на ринку праці; здійснення **соціологічних досліджень**, як необхідної складової для прогнозування демографічної ситуації в регіоні з наступним прогнозуванням потреб ПТНЗ у контингенті; проведення **організаційно-методичної роботи** з інформаційно-аналітичних питань з відповідальними в ПТНЗ.

Перелік щойно зазначених напрямів діяльності сектору вказує на необхідність розгляду інформації як стратегічного ресурсу, що гарантує принципово нові підходи до опрацювання статистичних даних, сприяє формуванню гнучкої системи інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління ПТО та є фактором позитивного впливу на прийняття

рішень у сфері розвитку ПТНЗ.

Розглянемо особливості методичних підходів у роботі над *планами перспективного розвитку ПТНЗ*.

Впровадження планів перспективного розвитку було передбачене Положенням про планування перспективного розвитку ПТНЗ, затвердженим вченою радою Інституту інноваційних технологій та змісту освіти протоколом №8 від 25 жовтня 2008 року.

Метою розробки планів перспективного розвитку була модернізація діяльності навчального закладу з наступним спостереженням та визначенням динаміки розвитку ПТНЗ. Згідно з Положенням, план перспективного розвитку складається на кожні три роки та є основою для розробки плану роботи навчального закладу.

Функціональна спрямованість плану перспективного розвитку полягає у покращенні: розуміння педагогічним колективом перспективних завдань ПТНЗ та шляхів їх досягнення; гнучкості реагування ПТНЗ на вимоги роботодавців, комунікації та співпраці між керівництвом ПТНЗ і педагогічним колективом. Розробку плану перспективного розвитку організовує та контролює директор ПТНЗ.

План перспективного розвитку має певну структуру, а саме: в огляді середовища надається опис навчального закладу, аналіз регіонального ринку праці, маркетинговий аналіз, особливості навчального процесу, управління і організація, фінансовий аналіз діяльності ПТНЗ. У наступному розділі визначаються завдання щодо діяльності ПТНЗ згідно з накресленими цілями та пріоритетними напрямками.

Методист з інформаційно-аналітичних питань проводить: експертну оцінку виконання завдань, передбачених перспективним плануванням розвитку ПТНЗ; дослідження здійсненого маркетингового аналізу навчальним закладом; підготовку інформаційно-аналітичних матеріалів за результатами виконання заходів планів перспективного розвитку ПТНЗ області.

Проведення методичної роботи *рейтингового оцінювання діяльності*

ПТНЗ за індикаторами.

Аналіз діяльності ПТНЗ та визначення його рейтингу здійснюється згідно розробленої групи **індикаторів** ефективної діяльності ПТНЗ, які забезпечують отримання комплексної якісної характеристики об'єктів та надають найбільш узагальнену оцінку їх роботи (наприклад, відсоток випускників, які отримали дипломи з відзнакою, частка сиріт у загальному контингенті учнів). Найчастіше виражаються індикатори відношенням показників. **Показник** є кількісною характеристикою об'єкту, що характеризує будь яку його властивість (наприклад, чисельність випускників, працевлаштованих за професією, кількість комп'ютерів у ПТНЗ тощо).

Рейтингова оцінка ПТНЗ проводиться за індикаторами ефективної діяльності ПТНЗ, які згруповані за наступними групами:

1. Працевлаштування.
2. Зміст навчання і навчально-методичне забезпечення.
3. Результативність навчання.
4. Кадровий потенціал.
5. Доступність професійно-технічної освіти.
6. Матеріально-технічна база.
7. Фінансування.
8. Соціальне партнерство.

Методист з інформаційно-аналітичних питань здійснює:

- експертну оцінку результатів отриманих індикаторів згідно із співвідношенням показників;
- дослідження динаміки розвитку ПТНЗ у розрізі років;
- підготовку інформаційно-аналітичних матеріалів за результатами отриманих індикаторів та проведення рейтингового оцінювання ПТНЗ за групами й окремими індикаторами.

Особливої уваги у роботі методистів з ІАП потребують системні різноманітні **моніторингові дослідження (моніторинги) діяльності ПТНЗ**. Моніторинг працевлаштування випускників навчальних закладів ПТО здійснюється шляхом заповнення анкет випускниками ПТНЗ та представниками підприємств, установ, організацій, де працевлаштовані випускники, тобто анкетування роботодавців й анкетування випускників. Опрацювання результатів анкетування сприятиме виявленню сильних і

слабких сторін підготовки робітничих кадрів, що, у свою чергу, дасть можливість покращити зміст ПТО та здійснювати підготовку учнів ПТНЗ згідно з сучасними вимогами роботодавців.

Проведення моніторингового дослідження стану й розвитку ПТНЗ згідно з наказом МОН від 31.01.2011 р. №61. Моніторингове дослідження серед ПТНЗ області розраховане на період з 2011 по 2014 рр. серед учнів, викладачів спеціальних дисциплін, керівників ПТНЗ, батьків учнів. Дані надаються до 20 червня кожного року.

У ПТНЗ області двічі на рік обов'язково проводиться моніторинг працевлаштування випускників за напрямками підготовки або за професіями.

Методист з інформаційно-аналітичних питань: розробляє методичний інструментарій для проведення моніторингу; виявляє потреби регіонального ринку праці; з допомогою анкет виявляє професійні траєкторії випускників ПТНЗ; виявляє потреби роботодавців; стежить за оцінюванням роботодавцями якості підготовки робітничих кадрів; аналізує отримані результати моніторингового дослідження; порівнює результати моніторингу діяльності ПТНЗ за галузевим спрямуванням та за географічним розташуванням; готує інформаційно-аналітичні матеріали за результатами моніторингу ефективної діяльності ПТНЗ області.

До обов'язків методистів з ІАП належать також ***соціологічні дослідження у розрізі прогнозування демографічної ситуації.***

Дані для проведення досліджень беруться зі складових моніторингового дослідження шляхом анкетування, опитування з наступним їх введенням в інформаційно-аналітичну систему. При цьому враховуються статистичні данні Центрів зайнятості, обласних статистичних управлінь, даних управління освіти та регіональних управлінь освіти, а також федерації роботодавців.

Методист з інформаційно-аналітичних питань проводить також: соціологічні дослідження із врахуванням статистичних даних; розробку прогнозів системи ПТО згідно з вимогами сучасності; прогноз очікуваного

контингенту; аналіз відповідності видів та обсягів підготовки згідно з професійно-кваліфікаційною структурою, яку потребують роботодавці.

Усі попередньо окреслені напрями інформаційно-аналітичної діяльності супроводжуються **організаційно-методичною роботою з ІАП з відповідальними працівниками ПТНЗ**. Організаційно-методична робота полягає у системній підготовці і підвищенні кваліфікації серед відповідальних за інформаційно-аналітичні питання в ПТНЗ, а також у зборі, систематизації, обробці, аналізі інформації щодо стану системи ПТО області, потреб ринку праці, демографічної ситуації та розробці рекомендацій, пропозицій для управління освіти облдержадміністрації, навчальних закладів з наступним наданням необхідних методичних рекомендацій та оглядом різноманітних наукових праць.

Методист з інформаційно-аналітичних питань проводить ще й: семінари, наради, консультації, методичні та інформаційні заходи; збір, обробку, використання, зберігання і накопичення статистичної інформації та її опрацювання; створення інформаційно-маркетингових служб в ПТНЗ; методичну підготовку відповідальних в ПТНЗ щодо проведення самоаналізу ефективності діяльності ПТНЗ; надання консультацій працівникам ПТНЗ відповідно проведення моніторингу та статистичних досліджень; створення інформаційного банку даних ПТНЗ; поширення серед ПТНЗ необхідних матеріалів для проведення анкетувань, опитувань, статистичних спостережень; розміщення презентаційних матеріалів про діяльність відділу на сайті НМЦ ПТО; наповнення бібліографічного покажчика науковими працями для працівників ПТНЗ з інформаційно-аналітичних питань.

Створені в обласних НМЦ ПТО інформаційно-аналітичні служби будуть спрямовані на формування інформаційно-аналітичної культури педагогічних працівників, продукування нових ідей, технологій, поширення перспективного інформаційно-аналітичного досвіду.

Відповідно отримані результати інформаційно-аналітичного дослідження ПТНЗ можуть бути використані при рейтинговому оцінюванні діяльності ПТНЗ; формуванні обсягів та напрямків підготовки майбутніх кваліфікованих робітників

з метою зменшення дисбалансу між попитом і пропозицією кваліфікованої робочої сили; для приведення змісту та якості навчання до вимог роботодавців; підвищення професійно-кваліфікаційного рівня випускників навчальних закладів і забезпечення на цій основі їх конкурентоспроможності на ринку праці.

